

Inwazyjne gatunki obce (IGO) najważniejsze informacje

Inwazyjne gatunki obce (IGO) to rośliny, zwierzęta, patogeny i inne organizmy, które nie są rodzime dla ekosystemów i mogą powodować szkody w środowisku lub gospodarce, lub też negatywnie oddziaływać na zdrowie człowieka. W szczególności IGO oddziałują negatywnie na różnorodność biologiczną, w tym na zmniejszenie populacji lub eliminowanie gatunków rodzimych, poprzez konkurencję pokarmową, drapieżnictwo lub przekazywanie patogenów oraz zakłócanie funkcjonowania ekosystemów.

Przykłady IGO:

Żółw ozdobny (*Trachemys scripta*) – obejmuje podgatunki: żółw czerwonolicy (lub czerwonouchy), żółw żółto brzuchy i żółw żółtolicy. Jest to żółw słodkowodny najbardziej rozprzestrzeniony na świecie, pochodzący z Ameryki Północnej. Długość karapaksu samicy osiągać może 30 cm, w warunkach hodowlanych mogą żyć nawet blisko 50 lat. W wyniku porzucania żółwi w środowisku, obserwowany jest na terenie całego kraju z wyjątkiem części północno-wschodniej. Żółwie ozdobne mogą wpływać negatywnie na rodzimą przyrodę poprzez konkurencję z żółwiem błotnym, drapieżnictwo oraz jako wektor licznych patogenów i pasożytów, które są niebezpieczne innym zwierzętom i dla człowieka.

Bożodrzew gruczołowaty (*Ailanthus altissima*) – roślina niezwykle konkurencyjna, bardzo szybko rosnąca, zagłuszająca inne rośliny rosnące w pobliżu, a nawet produkująca specjalne toksyny uniemożliwiające ich rozwój. Jej system korzeniowy jest tak silny, że powodować może zniszczenia fundamentów i kanałów ściekowych. Ze względu na atrakcyjny wygląd była jednak czasem sadzona w ogrodach i parkach.

Barszcz Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi* Manden)

Informacje o gatunku

Barszcz Sosnowskiego występuje naturalnie w centralnej i wschodniej części Wielkiego Kaukazu, na centralnym, wschodnim i południowo-zachodnim Zakaukaziu, a także w północno-wschodniej Turcji (jest gatunkiem rodzimym w Armenii, Azerbejdżanie, Gruzji, Turcji i południowej Rosji). W Polsce występowanie gatunku ma związek z dawną uprawą w PGR (uprawiany masowo do sporządzania kiszonki dla bydła), oraz uprawą w celach

ozdobnych i miododajnych. Obecnie większość stanowisk ma charakter spontaniczny - gatunek jest bardzo inwazyjny ze względu na dużą dynamikę rozwoju. Źródłem inwazji są produkowane w dużej liczbie nasiona, transportowane z nurtem wody, siłą wiatru, w skutek niezamierzonych działań ludzi lub przez zwierzęta. Negatywne oddziaływanie na gatunki rodzime następuje głównie przez zacienienie i masowy rozwój siewek. Inwazję ułatwiają znaczne rozmiary barszczu, wysoki potencjał regeneracyjny, duża liczba wytwarzanych nasion i ich długa zdolność kiełkowania, właściwości allelopatyczne i toksyczny sok, który jest podstawowym „narzędziem” obronnym gatunku przed roślinożercami. Najczęściej kolonizowane są brzegi rzek i siedliska ruderalne, zwłaszcza przydroża. Gatunek jest niebezpieczny dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt hodowlanych lub domowych, obniża stan zachowania niektórych typów siedlisk przyrodniczych.

Za naruszanie przepisów dotyczących IGO grożą wysokie kary, dlatego też Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska informuje i wyjaśnia, jakie działania należy podjąć, aby nie narazić się na popełnienie wykroczenia lub przestępstwa.

Czy wydane przed wejściem w życie ustawy zezwolenia są ważne?

Dotychczasowe zezwolenia na przetrzymywanie inwazyjnych gatunków obcych (IGO) stwarzających zagrożenie dla Unii wydane na podstawie dawnego art. 120 ustawy o ochronie przyrody wygasną **19 grudnia 2022 r.** Dlatego do tego dnia należy:

- uzyskać zezwolenie na przetrzymywanie IGO i ewentualne inne czynności zakazane albo
- przekazać IGO podmiotowi, który posiada stosowne zezwolenie lub do azylu dla zwierząt albo
- unieszkodliwić roślinę lub oddać zwierzę do uśmiercenia przez lekarza weterynarii.

Unieszkodliwienie rośliny lub uśmiercenie zwierzęcia powinno się odbyć w taki sposób, aby nie doszło do rozprzestrzenienia się IGO w środowisku (np. poprzez transport nasion roślin z wiatrem). Informację o uśmierceniu zwierzęcia domowego należy przekazać do regionalnego dyrektora ochrony środowiska w terminie 7 dni.

W przypadku IGO stwarzających zagrożenie dla Polski dotychczasowe zezwolenia na ich przetrzymywanie zachowują ważność.

[Przepisy prawne dotyczące gatunków obcych](#)

Czy mogę uzyskać zezwolenie na przetrzymywanie zwierząt domowych (IGO)?

Jeśli zwierzę domowe było przetrzymywane w celach niekomercyjnych jeszcze przed umieszczeniem tego gatunku na liście IGO stwarzających zagrożenie dla Unii/Polski, możliwe jest uzyskanie zezwolenia na jego dalsze przetrzymywanie. [Data, którą uznaje się za wpisanie danego gatunku na listę IGO.](#) Możliwość uzyskania zezwolenia istnieje do **18 czerwca 2022 r.** Dlatego do tego dnia należy:

- złożyć wniosek o wydanie zezwolenia na przetrzymywanie i przemieszczanie/transport zwierzęcia albo

- przekazać zwierzę podmiotowi posiadającemu stosowne zezwolenie lub do azylu dla zwierząt albo
- oddać zwierzę do uśmiercenia przez lekarza weterynarii oraz poinformować o tym w terminie 7 dni regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

[Przepisy prawne dotyczące gatunków obcych](#)

Trzeba pamiętać o zalegalizowaniu przetrzymywanych IGO w przewidzianych prawem terminach!

Co ze sprzedażą IGO przetrzymywanych w celach komercyjnych (tzw. zapasów IGO)?

Zapas IGO oznacza IGO przetrzymywany w celach komercyjnych, np. żółwie w sklepie zoologicznym, czy sadzonki lub nasiona roślin w szkółce ogrodniczej.

Przepisy przejściowe dotyczące zapasu IGO nie mają obecnie zastosowania do IGO stwarzających zagrożenie dla Unii, ponieważ minęły terminy określone w rozporządzeniu UE.

Posiadacz zapasu IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski nabytego przed 18 grudnia 2021 r. ma prawo bez zezwolenia:

- **do 18 grudnia 2023 r.** przetrzymywać lub przemieszczać te rośliny i zwierzęta IGO w celu:
 - sprzedaży lub przekazania podmiotom prowadzącym badania naukowe, prowadzącym ochronę ex situ, wykorzystującym IGO do celów medycznych, posiadającym stosowne zezwolenia;
 - uśmiercenia zwierzęcia lub unieszkodliwienia rośliny;
- **do 18 grudnia 2022 r.** przetrzymywać lub przemieszczać te rośliny i zwierzęta IGO w celu sprzedaży lub przekazania podmiotom do celów niekomercyjnych, posiadającym stosowne zezwolenia na ich przetrzymywanie i przemieszczanie.

Posiadacz zapasu IGO powinien zapewnić przetrzymywanie i przemieszczanie zapasu IGO w obiekcie izolowanym oraz podejmować niezbędne środki w celu uniemożliwienia rozmnażania, rozprzestrzeniania się lub ucieczki IGO.

Jeśli posiadacz zapasu IGO przez 2 lata nie sprzedał lub nie przekazał IGO, to jest zobowiązany poddać zwierzę uśmierceniu zgodnie z zasadami określonymi w ustawie lub roślinę unieszkodliwieniu, w warunkach uniemożliwiających rozprzestrzenienie się tego zwierzęcia lub tej rośliny. Informację o uśmierceniu zwierzęcia lub unieszkodliwieniu rośliny należy przekazać do regionalnego dyrektora ochrony środowiska w terminie 7 dni.

[Przepisy prawne dotyczące gatunków obcych](#)

Uwaga:

Kto narusza przepisy dotyczące IGO stwarzających zagrożenie dla Unii/Polski popełnia przestępstwo lub wykroczenie i może zostać obciążony administracyjną karą pieniężną do 1 000 000 zł.

Posiadacze zapasu IGO, którzy nie zastosują się do ww. schematu postępowania podlegać będą także karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, a gdy sprawca działa nieumyślnie, podlegać będzie grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Z kolei właściciele zwierząt domowych, którzy nie zastosują się do ww. sposobu postępowania, podlegać także będą karze aresztu albo grzywny.

Listą IGO stwarzających zagrożenie Unii/Polski

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych [Dz.U. 2021 poz. 1718](#)

Przydatne linki:

<https://www.gov.pl/web/rdos-kielce>

<https://www.gov.pl/web/gdos/inwazyjne-gatunki-obce3>